

**Konference “Tautas sapulcei-35”
rezolūcija
Rīgā 28.04.2025.**

1990. gada 21. aprīlī Rīgā Daugavas stadionā sanāca Vislatvijas vietējo pašvaldību deputātu sapulce, kurā 8086 delegāti deva Tautas mandātu toreizējam pagaidu parlamentam - LPSR Augstākajai Padomei - atjaunot Latvijas Republikas neatkarību. Aicināja iedzīvotājus aktīvi rīkoties.

1990.gada Tautas sapulces delegāti, tagad jau veterāni, pēc 35 gadiem konferencē secina, ka 35 gados blakus panākumiem ir pieļautas arī kļūdas, kas kaitē tautai un valstij. Tās ir jālabo.

Konference uzskata, ka 1990. gada Tautas sapulces dotā mandāta izpilde ir tikpat svarīga kā tautas lēmuma izpilde par latviešu valodu. (2012.gada 18. februārī balsot atnāca 1,1 miljons pilsoņu).

Abu lēmumu izpilde vērtējama kopā – kā sargājam Latvijas valsti, tā sargājam latvju valodu.

Piemēram, nepareizi visas Latvijas galvaspilsēta Rīga pēkšņi ir pārdēvēta svešā vārdā – *Rīgas valstspilsēta*. Bez iedzīvotāju apspriešanas un bez tautas nobalsošanas! Bez Rīgas domes lēmuma. Iznāk - ir ministra patvaļā!

Valodas principu ignorēšana izraisa tālākus pārkāpumus - demokrātijas principu ignoranci.

Jautājumi ir daudz. **Konference atzīmē sekojošo.**

Latvju tautas mantojums no senčiem ir latvju valoda, zeme, kultūra un Latvijas valsts, kuras pastāvēšanai būtisks solis bija pirms 35 gadiem tautas sapulcē pieņemtais lēmums atjaunot Latvijas valstisko neatkarību un ieviest Tautvaldības principus, kurus svēti apsolīja AP priekšsēdētājs Anatolijs Gorbunovs. Iespēju lemt par īstenību pārvērst varam tikai mēs paši, vienojoties par mūsu uzdevumu kopīgu risināšanu – sākot no ģimenes, turpinot ar tuvāko apkārtni, ar savu apkaimi, pagastu, pašvaldību, un beidzot ar Saeimu un visu valsti kopumā.

Konferences dalībnieki atgādina, ka neizvērtējot 2009.gada pašvaldību reformas rezultātus tika veikta nākamā 2021. gada administratīvi-teritoriālā reforma (ATR). Rezultātā vairums pagastu un pat mazās pilsētas zaudēja pārstāvniecību pašvaldību Domēs. Abos gadījumos valdība un Satversmes tiesa iebilda pret pašvaldību referendumiem par robežu grozīšanu, pārkāpjot Eiropas vietējo pašvaldību hartas 5.pantu. Rezultātā sabiedrība zaudējusi interesi par pārvaldību.

Ir nepieciešams veikt 2009. gada pašvaldību reformas detalizētu izvērtējumu, un apspriešanu sabiedrībā! Tā gūsīm pamatu nākamam solim – vērtēt 2021. gada reformu.

- Jānodrošina iedzīvotāju *pārstāvniecība* un pārstāvju tiesības, panākot lēmumu pieņemšanu iespējami zemākajā līmenī visu līmeņu kopienās (apkaimēs, iedzīvotāju padomēs, pagastos, pašvaldībās, valstī), organizējot vēlēšanas un/vai tautas nobalsošanu un veicinot aktivitāti un iniciatīvu. Jāatjauno divu līmeņu pašvaldības un tiesības deputātiem lemt pilsētu un pagastu līmenī, paplašinot viņu pilnvaras un iesaistot apkaimju un iedzīvotāju padomes un dažādas iedzīvotāju apvienības, interešu biedrības, citas nevalstiskās organizācijas (NVO).

- Tautas pārstāvju spēja sarunāties un vienoties par kopīgiem pasākumiem, par savu dzīvi. Jārunā vienā, visiem saprotamā latvju valodā un jāpieturas pie visiem pieņemamām, kopīgām, visu atzītām tradīcijām un tikumiem. *Latvju valodas un kultūras* kopšana un pilnvērtīga attīstība ir Latvijas pastāvēšanas pamats.

- Skaidri, visiem saprotami un pieņemami ***lēmumu apspriešanas, pieņemšanas un īstenošanas ceļi***. Par iedzīvotāju intereses skarošiem jautājumiem, par būtisku uzdevumu plānošanu un izpildi [enerģētika, ceļi, sakari utt.], par pašvaldību budžetu, jāuztur noteiktas, iepriekš zināmas un skaidri aprakstītas sarunu un apspriešanas procedūras, kurām piekrīt iedzīvotāji. Pašvaldību referendumu likumā jāiekļauj iespēju rīkot referendumu robežu grozīšanas gadījumā.

Pilsoņiem jāiepazīstas ar ātri un nepārtraukti mainīgajiem apstākļiem, ar jauno tehnoloģiju radītajām iespējām un apdraudējumiem. Jāizmanto bibliotēkas, skolas, kultūras centri zināšanu izplatīšanai. Jāveido paaudžu sadarbību, jāiesaista profesionāļi, speciālisti, eksperti, vajadzīgo zināšanu iegūšanai vajadzīga jauna tipa ***tautskolotāju kustība***, kuras pienākums:

- Izskaidrot iespējas iesaistīties kopīgos pasākumos, draudzēties, sākot ar kaimiņiem un tuvāko apkārtni, **lemt** pašiem par savu dzīvi.

- Parādīt **sadarbības** un kopīgu lēmumu pieņemšanas priekšrocības – no ģimenes un kaimiņiem līdz valstij kopumā.

- Nodrošināt **zināšanu** iegūšanas iespējas par savas dzīves būtiskiem jautājumiem.

- **Gatavot** (izglītojot un pieaicinot) speciālistus un organizatorus (**vadītājus**) kopienu sadzīves un darba uzdevumu risināšanai.

- Izskaidrot, ka cilvēkiem ir **neatņemamas tiesības uz Dzīvību, Brīvību un tiešanos pēc Laimes**, un pienākums **dibināt un mainīt valdības** un pārvaldību savu tiesību īstenošanai.

Konferences dalībnieki aicina 1990. gada Tautas sapulces dalībniekus un pašreizējās pašvaldības, veidot nodibinājumu Tautas sapulces mantojuma saglabāšanai.

Konferences dalībnieki aicina Saeimu, lai stiprinātu vēsturisko atmiņu, pasludināt 21.04.1990. par Vislatvijas vietējo padomju deputātu sapulces atceres dienu, bet 21.08.1991. par Latvijas “de facto” atjaunošanas dienu.

Konferences redakcijas komisija:

A.Lielmežs, A.Jaunsleinis, M.Niklass, I.Redisons, M.Pūķis, A.Ķeizars. Rīgā, 28.05.2025